

# PAN HALIPPA

## SCRIERI

Selecția și îngrijirea textului, tabel cronologic,  
note și comentarii, iconografie de Ion NEGREI și Mihai PAPUC

Studiu introductiv de Alexandru BURLACU

## CUPRINS

Pan Halippa, poetul cu „Flori de pârloagă” ( <i>Alexandru Burlacu</i> ) .....	5
Tabel cronologic ( <i>Ion Negrei, Mihai Papuc</i> ) .....	24
Notă asupra ediției ( <i>I. N., M. P.</i> ) .....	33

## POEZIE

### Din volumul FLORI DE PÂRLOAGĂ (1921)

#### POEZIE-DATORIE

Poezie-datorie .....	36
Cântul meu .....	37
Poetul-luptător .....	38
Anului 1914 .....	39

#### SPRE LIBERTATE

Pe scoarța unui letopisetț .....	40
În miez de noapte .....	41
La Nistru .....	42
Războiul .....	43
Vestirea libertății .....	44
Clopotele Învierii .....	44
Către ostașii moldoveni .....	45
Spre unire .....	46
Hora neatârării Basarabiei .....	47

#### STIHURI RELIGIOASE

Sfat creștin .....	49
Pe-o filă de psaltire .....	49
Glorificarea lui Crist .....	50
Pe calea înfrățirii .....	50
Iisus pe cruce .....	51
De Crăciun .....	52
La drum! .....	52

În codru .....	54
În stepă .....	54
Lan de grâu .....	55
În parc .....	56
Toamna, în grădină .....	57
Munții .....	59
Valea Răutului .....	59
La Marea Neagră .....	60
Iarnă .....	61

#### ÎN TRECUT

În amurg .....	62
În cuibul copilăriei .....	63
Altarul străbunilor .....	64
Sonet .....	65
În robia amintirilor .....	65
Amărăciune .....	66

#### AMORUL

Amorul .....	66
Cântec .....	68
Scrisoare .....	68
Altă scrisoare .....	69
În uitare .....	70
Chemare .....	70

#### VARIA

Femeie .....	71
Cântec de leagăn .....	72
Din albumul unei domnișoare .....	72
Sâmedru .....	73
Drum de iarnă .....	73
Resemnare .....	77
Norocul .....	78

#### TĂLMĂCIRI

Nu cânta .....	78
Yahtul .....	79
Pinul .....	79
Resemnarea lui Iisus .....	80
Cântec de leagăn .....	80
Eu vreau veselie .....	80
Muștele .....	81
Liniște .....	82
Mesteacănul rănit .....	82

La drum! .....	83
Brândușa .....	83
Ispita zădarnică .....	84
Veștede roze .....	84

## Din PERIODICE

Ogorul părăsit .....	85
Cu Anul Nou .....	86
La plug .....	87
Psalm pentru zilele de astăzi .....	88
Stihuri pentru zilele de astăzi .....	90
Spre înălțimi .....	92
Pe urmele Divinului Miel .....	93
Chemarea brazdei .....	95
<i>Il mondo va da se</i> .....	96
Strofe .....	97
Dintr-un caiet uitat .....	98
Dintr-un caiet uitat .....	98
Dintr-un caiet uitat .....	99
Balcic .....	100
Reverii creștine .....	100
Spre convalescență .....	102
În clipe de oboseală .....	103
În clipe de zbcium .....	104
Cântecul omului .....	105
Suflet ecumenic .....	106
Binecuvântat e somnul .....	106
Singurătate .....	107
Nehotărâre .....	107
Versul meu .....	108
Așa-i viața .....	108
Așa cum sunt... ..	109
Cântec de leagăn .....	110
Poem .....	111
Cântec de leagăn .....	112
[Ce greu e, Doamne...]	113
Copil de țaran .....	115
Imn de proslăvire a Unirii .....	116
Șopârla .....	122
În nopți de veghe .....	123
Durere – tăcere .....	124
Luceafărul .....	124
La chindia vieții .....	125
Chemarea muncii .....	127
Basarabiei mele .....	128
Cu crucea și cu sabia .....	129

Din nou la luptă .....	134
Libertatea .....	135
Răbdare .....	136
Pribegii .....	136
Meditații .....	137
Omătul .....	137
Cu gândul la Basarabia .....	138
La reîntoarcere .....	138
Tristeți de toamnă .....	139
Lacrimi .....	140
Odesa .....	140
Ostașului român .....	141
Mărturisiri .....	141
Pentru zidarul cel mare .....	143
Sportul meu .....	143
Cândva în poezie .....	144
[Născut în sat moldovenesc...] .....	144
[Pe cine îl stăpânește...] .....	148
[Decât să trăiești...] .....	148
[Decât să intri în istorie...] .....	149
O jerbă de flori lui Ion Pelivan .....	149

#### TRADUCERI

Puterea rugăciunii (Vasile Lașcu) .....	151
Sălciile-plângătoare .....	152
Cântec de leagăn (Mihail Lermontov) .....	153
Taci, dorule, taci .....	153
Troica .....	154
Valsul de altădată .....	154
Umilit și obidit .....	155
Stele de toamnă .....	156
Pe movilă .....	156
Spre casă .....	157
Visele mele .....	158
Vinul spumegă... ..	159
Lanțul iubirii .....	160

## SCRIERI ÎN PROZĂ

### PUBLICISTICĂ CULTURALĂ. DISCURSURI

[Precuvântare la cartea „Pilde și povețe”] .....	162
Limba moldovenească în Duma Imperială .....	163
[Despre <i>Calendarul Oficial Basarabean</i> ] .....	168
[Despre <i>Calendarul Moldovenesc</i> pe anul 1912 de C.V. Popescu] .....	171

[...o broșură de poezii a dlui T. Roman] .....	174
Starea culturală a Basarabiei sub ruși (1812–1912) .....	180
Res Iară și iară cerem școală moldovenească .....	186
Despre naționalitate .....	187
[Congresul Învățătorilor din Basarabia] 10–13 aprilie 1917 .....	190
[Cuvântare la deschiderea Congresului Învățătorilor Moldoveni, 25 mai 1917] .....	193
[La serbarea deschiderii cursurilor de limba română cu învățătorii Chișinăului, 3 mai 1918] .....	194
[Cuvântare la deschiderea Universității Populare din Chișinău, 18 februarie 1918] .....	195
Să fim cetățeni români! .....	196
Precuvântare .....	197
[Din cuvântarea rostită la dezvelirea monumentului consacrat lui Alexei Mateevici, Simion Murafa și Andrei Hodoroșca] .....	198
O pagină din trecut .....	205
Din nevoile Prutului .....	207
[Despre poetul Vasile L. Lașcu] .....	209
[Despre <i>Basarabia Roșie</i> ] .....	210
Amintiri despre Al. Pușkin .....	212
Cu gândul la Unirea Basarabiei .....	213
Cercetarea monografică a satelor .....	220
Dreptate țărănimii .....	221
† Sergiu Victor Cujbă .....	225
Societatea Scriitorilor din Basarabia .....	227
Prinosul Basarabiei în literatura românească .....	229
[Alexandru Plămădeală. Necrolog] .....	232
Iar vremuri de bejenie .....	232
Pe pământul Basarabiei .....	236
Pe marginea unei cărți .....	240
Note din Transnistria .....	243
Pe când teatru românesc în Basarabia și Transnistria? .....	247
Gh. Bezviconi: „Viața bisericească a Odesei (1794–1943)” .....	252
Un sat transnistrean .....	254
Cine suntem și cum suntem noi .....	256

## ARTICOLE-PROGRAM. CONFERINȚE PUBLICE

Folosul gazetei moldovenești .....	261
Un cuvânt-înainte .....	263
Un cuvânt-înainte către cititori .....	266
Un cuvânt-înainte .....	269
Un cuvânt de mulțumire .....	273
Un cuvânt-înainte .....	274
Un apel .....	276

Un cuvânt-înainte .....	278
Un cuvânt la încheierea celor trei ani .....	279
Un nou efort de muncă .....	281
Un cuvânt-înainte .....	283
Institutul Social Român din Basarabia la trei ani de la înființare .....	290
C. Stere și Basarabia .....	293
Regionalismul .....	301
Bogdan Petriceicu Hasdeu .....	304
Nistrul în literatura română .....	317
Moldovenii din Odesa .....	325
Legături vechi între Ardeal și Basarabia .....	336
Pe urmele lui B.P. Hasdeu .....	357

## MEMORII. EVOCĂRI

O scurtă cronică a vieții mele .....	363
[Despre <i>Pământenia basarabeană</i> din Dorpat] .....	370
Ziarul <i>Basarabia</i> : prima experiență politică .....	372
Amintiri de la <i>Cuvânt Moldovenesc</i> .....	378
Amintiri [despre N.N. Alexandri] .....	382
Amintiri despre Simion Murafa .....	391
Amintiri .....	404
C. Stere și Basarabia .....	430
Alexie Mateevici .....	439
N. Iorga și Basarabia .....	450
Sergiu Victor Cujbă .....	452
Sergiu Grossu. [De vorbă cu Pan Halippa despre Basarabia] .....	457

## ADDENDA

### Din colecția de folclor a lui Pan Halippa

Cimilituri moldovenești .....	464
Proverbe (cu indicarea numelui informatorilor) .....	477
[Proverbe] Prelucrate de mine .....	487
Însemnări .....	496

NOTE ȘI COMENTARIU .....	503
ICONOGRAFIE .....	529

## Din volumul FLORI DE PÂRLOAGĂ (1921)

### Poezie-datorie

#### POEZIE-DATORIE

Într-o zi din cea junie  
Am jurat, așa în bobot,  
Să mă las de poezie,  
Zăvorând cuvântu-mi slobod.

Dar cuvântu-mi dat năpraznic  
L-am călcat de-atunci mereu  
Și la tristul vieții praznic  
Cântu-a fost prinosul meu.

Căci cum vine blânda seară  
Și m-alintă caldul vânt,  
Dorul tainic mă-mpresoară  
Și mă face iar să cânt.

Toată firea mi-o cuprinde  
Un nespus fior de gânduri,  
Iară vântul dulci cuvinte  
Îmi șoptește-n scurte rânduri.

Și eu cânt atunci viața  
Moldovenilor din sate,  
Ce orbecăiesc în ceață  
De dureri nenumărate.

Cânt viața mea amară  
Și neîmplinitul dor,  
Cânt a traiului povară  
Și nădejdea-n viitor.

Chem la dragoste frățească  
Și la viață în unire  
Toată gloata țărănească,  
Ce azi zace-n nesimțire...

Știu că viersul meu de jale  
N-are-n el acea putere,  
Ca să taie noua cale  
Pentr-un trai fără durere.

Dar eu cred c-a mea cântare  
Va trezi și-n alții dorul  
Să apuce drumul mare,  
Ce ni-l cere viitorul...

*Martie 1914*

## CÂNTUL MEU

Viața m-a-nfrățit cu jalea,  
Jalea m-a-nfrățit cu cântul,  
Cântecu-mi deschise calea  
Să fiu frate cu pământul.

Cântul meu e cânt de slavă  
Pentru-a plugărimii gloată;  
În orașe, cu-a lor pleavă,  
În zadar el rost își cată.

Umedul bordei de țară  
Este pentru el palatul –  
Și de iarnă, și de vară  
Unde își așterne patul.

Casa mică țărăneasă  
Este așa de încăpătoare  
Pentru el ca să domnească  
La o zi de sărbătoare!

A lui locuri îndrăgite:  
Codrul verde cu poiene,  
Șesul cu cirezi de vite,  
Câmpul plin de buruiene;

Și nimic în lumea toată  
Nu-l încântă-așa de tare,  
Ca sârjoaca înspicată  
Pe întinsele ogoare!

*Iulie 1915*

## POETUL-LUPTĂTOR

În ceasul mohorât al sării,  
Când lumea ostenită doarme,  
Eu cânt pe omul îndurării,  
Pe luptătorul fără arme.

În graiul slovelor el poartă  
Un nume gingaș de poet;  
Dar rânduit de vechea soartă  
A stoarce suspinări din piept.

El inima-și struni și prinse  
Să zică doină fermecată  
În vorbe de oțel, aprinse,  
Ca-n pieptul altor să răzbată.

Părea că foc îi suflă gura,  
Că-n pieptu-i clocotesc vulcane  
Și versul, sclipitor ca zgura,  
Cădea în ritmuri de ciocane.

Durerea lumii el plângea  
 Și lumea-i răspundea-n suspinuri,  
 Căci chinul lui se înfrătea  
 Cu-ale mulțimii grele chinuri.

Cu răul el porni la luptă  
 Vrând scutul celor slabi să fie.  
 Și scris era pe fața-i suptă  
 Avânt și dor de vijelie.

În nopți de veghe, nopți trudite,  
 El se visa pe sine faur,  
 Ce bate gloatei sărăcite  
 Un viitor măreț, de aur...

Dar răul lumii l-a învins,  
 Secându-l istov de putere,  
 Poetul luptător s-a stins  
 Zdrobit în luptă de durere.

*București, noiembrie 1919*

## ANULUI 1914

Te duci în lumea neființei,  
 An groaznic și mânjit de sânge,  
 An plin de-atâtea suferințe, –  
 Că-n urma ta cu toți vor plânge.

Călău nebun și crud din fire,  
 Te duci, și-n oarba-ți nepăsare  
 Nu te gândești ce moștenire  
 Lași vremurilor viitoare!

Diata-ți, ce cu sânge-i scrisă,  
 Îngheață sângele din vine;  
 Și lumea, cu-a ei răni deschise,  
 Blăstăm avea-va pentru tine.

Te-or blăstăma părinți și mume,  
Copii rămași fără de tată,  
Soții nenorocite-n lume,  
Ce-și văd nădejdea îngropată.

Te du deci an de vijelie!  
Și las ca-n neagra-ți pomenire  
O pildă veșnică să fie  
Pentru trudită omenire!

*1 ianuarie 1915*

## Spre libertate

### PE SCOARȚA UNUI LETOPISEȚ

Cetind a neamului poveste,  
O jale mare fără de veste  
Se naște-n sufletu-mi trudit.

Azvârl atuncea cartea tristă,  
M-așez afară jos pe prispă  
Și-n juru-mi caut obosit.

Și iar privești triste văd,  
Căci frații tot în lanuri șad,  
Robia veche tot domnește.

În juru-mi văd, ca în trecut,  
Un neam robit, un neam bătut  
Și simt că-un plâns mă podidește.

*Iași, 1912*

## ÎN MIEZ DE NOAPTE

Târziu în tăcerea de noapte,  
Când doarme greu toată suflarea,  
Eu vin înaintea icoanei  
Și băjbâi încet lumânarea.

Când mukul s-aprinde mai tare,  
Lumina răzbate-n ungheruri,  
Iar buzele-ncep să șoptească  
O rugă fierbinte spre ceruri:

„Din căi rătăcite, Stăpâne,  
La netede drumuri mă scoate,  
Ș-ajută-mă, Sfinte Părinte,  
Să scap de dureri și păcate.

Păzește-mă, Bunule Tată,  
De multele lațuri întinse  
Și vindecă-mi inima slabă  
De poftre și patimi cuprinsă.

Spre neamul meu blând în durere  
Îndreaptă-mi, Slăpâne, privirea,  
Căci n-avem aiurea un sprijin  
Și-n Tine vedem mântuirea.

E timp să se facă dreptate  
Și nouă ce tragem durere!  
Îndură-Te-n ceasul peirii,  
Căci altfel ni-i peste putere!...”

Și-mi arde pe buzi rugăciunea,  
Ca mukul luminii în sfeșnic;  
Iar blândul Hristos mă mângâie  
Cu zâmbetu-i dulce și veșnic...

Dar iată că mukul se-ndoaie  
Și sfârâie-n ceara topită,  
Apoi lumânarea se stânge  
În noaptea amarnic cumplită.